

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه قوانین و مقررات کاربردی حاکم بر صنعت نفت و گاز

تدوین:
دکتر هدایت فرخانی
زینب پاپی

انتشارات چتر دانش

سرشناسه	: فرخانی، هدایت، ۱۳۶۹-
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه قوانین و مقررات کاربردی حاکم بر صنعت نفت و گاز / تدوین هدایت فرخانی، زینب پاپی.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۵ ص: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۴۵۴-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: نفت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Petroleum law and legislation -- Iran
موضوع	: نفت -- ایران -- صنعت و تجارت -- قراردادهای
موضوع	: Petroleum industry and trade -- Iran -- Contracts
موضوع	: نفت -- ایران -- صنعت و تجارت -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	:
	: Petroleum industry and trade -- *Legal aspects -- Iran
موضوع	: گاز -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Gas -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: قراردادهای نفت و گاز -- ایران
موضوع	: Oil and gas leases -- Iran
شناسه افزوده	: پاپی، زینب، ۱۳۶۷-
رده بندی کنگره	: KMH۳۳۶۶/۵
رده بندی دیویی	: ۳۴۳/۵۵۰۷۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳۷۳۹۸۵
وضعیت رکورد	: فیبا

نام کتاب	: مجموعه قوانین و مقررات کاربردی حاکم بر صنعت نفت و گاز
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: دکتر هدایت فرخانی - زینب پاپی
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۹
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۴۵۴-۸
قیمت	: ۱۶۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خم‌منبری جاوید(اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به منصه ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

اصول قانون اساسی مرتبط با صنعت نفت و گاز.....	۷
سیاست‌های کلی نظام در بخش انرژی ابلاغی مقام معظم رهبری مصوب ۱۳۷۹.....	۹
سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری.....	۱۱
مواد مرتبط با صنعت نفت و گاز در قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶ - ۱۴۰۰).....	۱۵
قانون مربوط به تفحص و اکتشاف و استخراج نفت در سراسر کشور و فلات قاره مصوب ۲۰ تیر ماه ۱۳۳۶.....	۲۰
قانون نفت مصوب ۱۳۵۳.....	۳۵
قانون نفت مصوب ۱۳۶۶.....	۴۸
شرایط عمومی، ساختار و الگوی قراردادهای بالادستی نفت و گاز، مصوب هیئت وزیران مصوب ۱۳۹۵.....	۵۶
تصویب نامه در خصوص نحوه نظارت بر انعقاد و اجرای قراردادهای نفتی مورخ ۱۳۹۵/۵/۱۶ و اصلاحی ۱۳۹۵/۶/۷ شماره ۵۳۳۶۷/ت/۵۷۲۲۲ هـ.....	۷۴
لایحه قانونی راجع به تشکیل کمیسیون خاص در مورد قراردادهای نفتی مصوب ۱۳۵۸.....	۷۶
لایحه قانونی تأسیس وزارت نفت مصوب ۱۳۵۸.....	۷۷
قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱.....	۷۸
قانون حفاظت از دریاها و رودخانه های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی مصوب ۱۳۸۹.....	۸۶
آیین‌نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۳) قانون حفاظت از دریاها و رودخانه‌های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی مصوب ۱۳۹۳.....	۹۴
آیین‌نامه اجرایی ماده (۵) قانون حفاظت از دریاها و رودخانه‌های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی مصوب ۱۳۹۲.....	۱۰۲

آیین‌نامه اجرایی ماده (۶) قانون حفاظت از دریاها و رودخانه‌های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی مصوب ۱۳۹۲ ۱۰۵

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی درباره مسؤلیت مدنی برای خسارت آلودگی نفت سوخت کشتی مصوب ۱۳۸۹ ۱۰۹

قانون اجازه به شرکت ملی نفت ایران جهت اجرای طرح‌های اکتشاف ، توسعه و بهره برداری از میدان‌های نفت و گاز دریای خزر مصوب ۱۳۷۹ ۱۲۴

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی آمادگی، مقابله و همکاری در برابر آلودگی نفتی ۱۳۷۶ ۱۲۵

قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی مصوب ۱۳۵۴ ۱۴۱

قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران شماره ۱۱۵۸۲/۴۵۰ مصوب ۱۳۹۵ ۱۴۹

قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات مصوب ۱۳۹۸ شماره ۱۹۰۹۱/۳۶۴ مصوب ۱۳۹۸ ۱۷۵

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶ ۱۹۵

آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱ ۲۷۰

آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس مصوب ۱۳۸۹ ۲۸۶

شیوه‌نامه حل اختلاف‌های قراردادی صنعت نفت ابلاغی وزارت نفت مصوب ۱۳۹۳ ۳۰۷

آیین‌نامه تشخیص قراردادهای مهم نفتی و نحوه انعقاد آنها شماره ۱۹۲۵۶۴/ت ۵۲۲۲۷ هـ ۱۳۹۶/۷/۲۹ ۳۱۴

سخن مؤلف

صنعت نفت و گاز در نظام اقتصادی و حقوقی ایران جایگاه ارزشمند و استراتژیکی دارد. این صنعت همواره یکی از بزرگترین و اصلی‌ترین منابع تأمین کننده ارز بوده است. از همان ابتدای کشف نفت در کشور، ضرورت ساماندهی حقوقی و قانونی فعالیت های مرتبط با این صنعت در بخش‌های مختلف بالادستی، میان‌دستی و پایین‌دستی و به ویژه در حوزه قرارداد های نفتی احساس می‌گردید. بین‌المللی بودن صنعت نفت و گاز، ابعاد فنی، مالی، مالیاتی، اقتصادی، زیست محیطی، ریسک های قراردادی نهفته در قراردادهای بلند مدت نفتی و عملیات نفتی، نقش و جایگاه انرژی در بعد سیاسی، اقتصادی و امنیتی، تغییرات مستمر قیمت نفت و گاز، باعث گردید این ضرورت پررنگ‌تر شود. در همین راستا از دیرباز قوانین و مقررات مختلفی ناظر بر این صنعت وضع شده است که بررسی و مطالعه آن‌ها زمینه‌آشنایی با تاریخچه، وضعیت استفاده و بهره‌برداری از منابع نفت و گاز کشور، اصول و ضوابط حاکم بر حاکمیت و مالکیت منابع نفتی، چارچوب قراردادی و تقنینی نظام حقوق نفت و گاز کشور را برای محققان و پژوهشگران فراهم می‌نماید. مجموعه حاضر مشتمل بر مهم‌ترین قوانین و مقررات حاکم بر صنعت نفت و گاز بوده که با نگاهی تخصصی و کاربردی جهت استفاده پژوهشگران، صنعتگران، مهندسان و دانشجویان متمایل به تحصیل و تحقیق در حقوق نفت و گاز و تجارت بین‌الملل تدوین شده است. با هدف پربار تر نمودن اطلاعات کتاب در چاپ های بعد، خواهشمند است پیشنهادات، نقد ها و هرگونه مورد لازم را از طریق ایمیل به آدرس h.farkhani@ut.ac.ir ارسال فرمایید.

وظیفه خود می‌دانیم از تلاش‌ها و حمایت‌های انتشارات محترم چتردانش به ویژه استاد گرانقدر جناب آقای بنی‌صدر و مدیر محترم انتشارات، جناب آقای دانشور تشکر و قدردانی ویژه نماییم.

دکتر هدایت فرخانی

زینب پایی

اصول قانون اساسی مرتبط با صنعت نفت و گاز

اصل چهل و چهارم

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانونی جمهوری اسلامی است.

تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

اصل چهل و پنجم

انفال و ثروتهای عمومی از قبیل زمینهای موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آبهای عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگلها، نیزارها، بیشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند.

اصل پنجاهم

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسلهای بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیتهای اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب

غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

اصل هفتاد و هفتم

عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادهای و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

اصل هشتاد و یکم

دادن امتیاز تشکیل شرکتها و مؤسسات در امور تجارتي و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است.

اصل یکصد و بیست و پنجم

امضای عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولتها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی او است.

اصل یکصد و سی و نهم

صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیئت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

سیاست‌های کلی نظام در بخش انرژی ابلاغی مقام معظم رهبری مصوب ۱۳۷۹

الف- سیاست‌های کلی نفت و گاز

- ۱- اتخاذ تدبیر و راهکارهای مناسب برای گسترش اکتشاف نفت و گاز و شناخت کامل منابع کشور
- ۲- افزایش ظرفیت تولید صیانت‌شده نفت متناسب با ذخایر موجود و برخورداری کشور از افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی
- ۳- افزایش ظرفیت تولید گاز، متناسب با حجم ذخایر کشور به منظور تأمین مصرف داخلی و حداکثر جایگزینی با فرآورده‌های نفتی
- ۴- گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه‌های و تربیت نیروی انسانی و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی-مهندسی انرژی در سطح بینالملل و ارتقاء فنآوری در زمین‌های منابع و صنایع نفت و گاز و پتروشیمی
- ۵- تلاش لازم و ایجاد سازماندهی قانونمند برای جذب منابع مالی مورد نیاز (داخلی و خارجی) در امور نفت و گاز در بخش‌های مجاز قانونی
- ۶- بهره برداری از موقعیت منطقه ای و جغرافیایی کشور برای خرید و فروش و فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی
- ۷- بهینه سازی مصرف و کاهش شدت انرژی
- ۸- جایگزینی صادرات فرآورده‌های نفت و گاز و پتروشیمی به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی

ب: سیاست‌های کلی سایر منابع انرژی

- ۱- ایجاد تنوع در منابع انرژی کشور و استفاده از آن با رعایت مسائل زیست محیطی و تلاش برای افزایش سهم انرژی های تجدیدپذیر با اولویت انرژی های آبی
- ۲- تلاش برای کسب فنآوری و دانش هسته‌ای و ایجاد نیروگاه‌های هسته‌ای

- به منظور تأمین سهمی از انرژی کشور و تربیت نیروهای متخصص
- ۳- گسترش فعالیتهای پژوهشی و تحقیقاتی در امور انرژیهای گداحت هستهای و مشارکت و همکاری علمی و تخصصی در این زمینه
- ۴- تلاش برای کسب فنآوری و دانش فنی انرژیهای نو و ایجاد نیروگاهها از قبیل بادی و خورشیدی و پیلهای سوختی و زمین گرمایی در کشور

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری

با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درونزا، پیشرو و برون‌گرا ابلاغ می‌گردد:

۱- تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت‌آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط

۲- پیشتازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه

۳- محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور

۴- استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی

۵- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش به ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه

۶- افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی) و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص

- ۷- تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا)
- ۸- مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاستهای کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت پذیری در تولید.
- ۹- اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی
- ۱۰- حمایت همه جانبه هدمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارز آوری مثبت از طریق :
- تسهیل مقررات و گسترش مشوق های لازم
 - گسترش خدمات تجاری و ترانزیت و زیرساخت های مورد نیاز
 - تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات
 - برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل دهی بازارهای جدید و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه
 - استفاده از سازوکار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز
 - ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف
- ۱۱- توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالاها و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج
- ۱۲- افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب پذیری اقتصاد از طریق:
- توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان
 - استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف های اقتصادی
 - استفاده از ظرفیت های سازمان های بین المللی و منطقه‌ای
 - ۱۳- مقابله با ضربه پذیری درآمد حاصل از نفت و گاز از طریق:
 - انتخاب مشتریان راهبردی

- ایجاد تنوع در روش های فروش
- مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش
- افزایش صادرات گاز
- افزایش صادرات برق
- افزایش صادرات پتروشیمی
- افزایش صادرات فرآورده های نفتی
- ۱۴- افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت های تولید نفت و گاز بویژه در میداین مشترک
- ۱۵- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع
- ۱۶- صرفه جویی در هزینه های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی سازی اندازه دولت و حذف دستگاههای موازی و غیر ضرور و هزینه های زاید
- ۱۷- اصلاح نظام درآمدهای دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی
- ۱۸- افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطع وابستگی بودجه به نفت
- ۱۹- شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیتها و زمینه های فسادزا در حوزه های پولی، تجاری، ارزی و ...
- ۲۰- تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه
- ۲۱- تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی
- ۲۲- دولت مکلف است برای تحقق سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی با

- همهانگ سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد:
- شناسایی و بکارگیری ظرفیت های علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب
 - رصد برنامه‌های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن
 - مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح‌های واکنش هوشمند، فعال، سریع و بهنگام در برابر مخاطرات و اختلال های داخلی و خارجی
- ۲۳- شفاف و روان سازی نظام توزیع و قیمت گذاری و روزآمدسازی شیوه های نظارت بر بازار
- ۲۴- افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن

مواد مرتبط با صنعت نفت و گاز در قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶ - ۱۴۰۰)

ماده ۷- به منظور انطباق بودجه‌های سنواتی با قانون برنامه ششم، انضباط مالی، اصلاح فرآیند برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی و نظارت بر عملکرد و هزینه‌های دولت:

ب -

۱- سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال اول اجرای قانون برنامه سی درصد (۳۰٪) تعیین می‌شود و سالانه حداقل دو واحد درصد به این سهم اضافه می‌شود. بانک مرکزی مکلف است در طول سال و متناسب با وصول منابع بلافاصله نسبت به واریز این وجوه و سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت و میعانات گازی و همچنین سهم سه درصد (۳٪) مناطق نفت‌خیز، گازخیز و توسعه‌نیافته اقدام کند و از محل باقیمانده، سهم بودجه عمومی دولت از منابع موضوع این جزء در سقف جدول شماره (۴) این قانون تعیین و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و مابقی را به حساب ذخیره ارزی واریز نماید.

ماده ۲۰- به منظور اصلاح و تقویت نظام مالی کشور و تسهیل مبادلات مالی از طریق تأمین منابع مالی داخلی و خارجی، تمامی طرح‌های دستگاه‌های اجرایی که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می‌کنند با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی با مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی‌ربط و تأیید شورای اقتصاد باید دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی باشند. زمان‌بندی دریافت و بازپرداخت تسهیلات هر طرح و میزان استفاده آن از ساخت داخل با توجه به ظرفیت‌ها، امکانات و توانایی‌های داخلی و رعایت قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های

مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ و اصلاح بعدی آن» و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۴/۳۱ باید به تصویب شورای اقتصاد برسد.

ماده ۲۶- به منظور رقابت‌پذیر کردن عدالت بین منطقه‌ای و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی:

.....

۳- سه درصد (۳٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی خالص صادرات گاز طبیعی را به ترتیب یک‌سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به مناطق و شهرستان‌های کمتر توسعه‌یافته جهت اجرای برنامه‌های عمرانی در قالب بودجه‌های سنواتی با تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه این استان‌ها اختصاص دهد. حکم جزء (۳) بند (الف) ماده (۲۶) این قانون بر حکم جزء (۱) بند (ب) ماده (۷) حاکم است. در طول اجرای قانون برنامه ششم توسعه، حکم مقرر در مورد افزایش درصد در این بند، بر جزء (۳) بند (ب) ماده (۴۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ حاکم است.

ماده ۳۸- دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط‌زیست به عمل آورد:

الف - نظارت بر ارزیابی راهبردی محیط‌زیست (SEA) در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای و ارزیابی اثرات زیست‌محیطی (EIA) طرح‌های بزرگ کلیه دستگاه‌های اجرائی و بخش‌های خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی در پهنه سرزمینی از جمله مناطق آزاد تجاری و صنعتی براساس شاخصها، ضوابط و معیارهای پایداری محیط‌زیست.

بخش ۱۰- انرژی، صنعت و معدن

ماده ۴۴-

الف - دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی «مصرف انرژی برای واحد تولید» در طول اجرای قانون برنامه اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- ترتیبی اتخاذ نماید که سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان،

پنج درصد (۵٪) کاهش یابد.

تبصره - آیین نامه اجرائی این جزء ظرف مدت شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون توسط وزارتخانه های نیرو، راه و شهرسازی و نفت تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

۲- تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت پالایش مقدار دو میلیون و هفتصد هزار بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش غیردولتی را به نحوی برنامه ریزی و اجراء کند تا ترکیب تولید فرآورده آنها اساساً به محصولات سبک تر و میان تقطیر اختصاص یابد و سهم نفت کوره در الگوی پالایش از ده درصد (۱۰٪) بیشتر نشود.

۳- برای جلب سرمایه گذاری بخش غیردولتی، برای افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جدید به نحوی برنامه ریزی و اجراء کند که تا آخر اجراء قانون برنامه ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به صد میلیون تن افزایش یابد. بدین منظور لازم است خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع های تولیدی که پروانه بهره برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت را دارند و تأمین آب و برق مورد نیاز آنها میسر است و مشکلات زیست محیطی ندارند، با هماهنگی وزارت نفت تأمین گردد.

حکم اجزای (۲) و (۳) بند (الف) این ماده در طول اجراء برنامه بر بند (ی) ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) حاکم است.

ماده ۴۸ - دولت مکلف است:

.....

ث - به منظور افزایش و ارتقای توان علمی، فناوری و نوآوری در صنعت نفت معادل یک درصد (۱٪) از اعتبارات طرح های توسعه ای سالانه شرکتهای تابعه را در طول اجراء قانون برنامه، جهت ایجاد ظرفیت جذب، توسعه فناوری های اولویت دار نفت، گاز و پتروشیمی و انرژی های تجدیدپذیر و به کارگیری آنها در صنایع مرتبط و ارتقای فناوری های موجود و بومی سازی آنها و کاهش شدت مصرف انرژی ضمن مبادله موافقتنامه با سازمان اختصاص دهد و گزارش عملکرد

این بند را سالانه به کمیسیون‌های انرژی و آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. همچنین به منظور افزایش ضریب بازیافت مخازن کشور در طول اجرای قانون برنامه به میزان یک‌درصد (۱٪)، از طریق وزارت نفت طی سال اول اجرای این قانون، برنامه جامع صیانتی و ازدیاد برداشت از مخازن هیدروکربوری را با رعایت اولویت‌بندی مخازن به تفکیک نواحی خشکی و مناطق دریایی تهیه کند و پس از تصویب آن توسط مراجع قانونی، اقدامات لازم را به عمل آورد.

ج -

۱- وزارت نفت موظف است تمهیدات لازم را برای استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های شرکت‌های بخش خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیتهای اکتشاف، تولید و بهره‌برداری (نه مالکیت) میداین نفت و گاز به‌ویژه میداین مشترک در چهارچوب سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به عمل آورد.

۲- وزارت نفت موظف است به ذخایر راهبردی نفت و گاز به‌منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز با تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیتهای تولید نفت و گاز به‌ویژه در میداین مشترک را تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه افزایش دهد.

۳- در جهت اجرائی‌شدن سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و اقتصاد مقاومتی دولت موظف است فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه را تقویت نماید و ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان‌سازی آن به‌ویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی را تبیین و ترویج نماید.

ماده ۶۵ -

الف - دولت مکلف است به‌منظور افزایش درون‌زایی اقتصاد با رعایت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و قانون حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ و اصلاحات و الحاقات بعدی از تأسیس شرکت‌های دانش‌بنیان در داخل کشور با مشارکت

شرکتهای خارجی صاحب صلاحیت و دارای دانش برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری در حوزههای انرژی شامل بالادستی و پاییندستی نفت و گاز و تبدیل نیروگاهی و اعطای تسهیلات لازم در این زمینه در قالب قوانین بودجه سنواتی حمایت نماید.

تبصره - شرکتهایی که تحت عنوان انتقال فناوری با طرف ایرانی قرارداد منعقد می‌نمایند باید شرکتی دانش‌بنیان با حداقل پنجاه و یک (۵۱٪) سهم متخصصان و سرمایه‌گذاران ایرانی در داخل کشور برای این منظور به ثبت برسانند تا از طریق رشد فناوری در گذر تغییرات زمان، بومی گردد.

ماده ۷۴-

.....

ذ - وزارت نفت در مناطق نفت‌خیز و گازخیز و شرکتهای معدنی بزرگ دولتی در مناطق معدنی محل استقرار خود در راستای مسؤولیت اجتماعی خود و جبران پیامدهای تهدیدکننده سلامت در آن مناطق نسبت به تکمیل، تجهیز، ارتقاء خدمات مراکز بهداشتی و درمانی خود اقدام نمایند و به خدمت‌رسانی به عموم مردم منطقه در چهارچوب نظام سطح‌بندی خدمات با رعایت احکام ماده (۷۰) این قانون بر مبنای تعرفه‌های مصوب دولت در مراکز دولتی اقدام کنند.

قانون مربوط به تفحص و اکتشاف و استخراج نفت در سراسر کشور و فلات قاره مصوب ۲۰ تیر ماه ۱۳۳۶

ماده اول - به منظور تسریع در توسعه عملیات تفحص و اکتشاف و استخراج نفت در سراسر کشور و فلات قاره به استثنای آن قسمت از اراضی که طبق قرارداد فروش نفت مصوب ششم آبان ۱۳۳۳ به عنوان حوزه عملیات کنسرسیوم تعیین گردیده است و همچنین به منظور توسعه سریع عملیات تصفیه و حمل و نقل و فروش کلیه نفتی که در خارج از حوزه عملیات کنسرسیوم به دست خواهد آمد در سراسر کشور و نیز در خارج از کشور به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود که طبق اصول و شرائط مندرج در این قانون عمل نماید.

تبصره ۱ - منظور از کلمه "نفت" در این قانون عبارت است از نفت خام - گاز طبیعی، آسفالت و کلیه هیدروکاربورهای مایع اعم از این که به حالت طبیعی یافت شود و یا به وسیله عملیات مختلف از نفت خام و گاز طبیعی جدا شود و نیز هر فرآورده مهیای استفاده یا نیمه‌تمامی که از مواد مزبور به وسیله تبدیل گاز به مایع یا تصفیه یا عمل شیمیایی یا هر گونه طریقه دیگری اعم از آنچه اکنون معمول است و آنچه در آینده معمول شود به دست آید.

تبصره ۲ - منظور از "عامل" در این قانون هر شخص یا سازمان مشترک و دستگاه مختلفی است که در حدود مقررات این قانون مجاز به اجرا و اداره عملیات صنعت نفت باشد.

تبصره ۳ - منظور از "شخص" در این قانون هر شخص طبیعی یا حقوقی می‌باشد ولی این عنوان به شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای فرعی آن اطلاق نمی‌گردد. عنوان شخص به دستگاههای مختلفی هم که از طرف دو شخص یا بیشتر توأمأ ایجاد شود اطلاق می‌گردد بدون این که در اثر اختلاط عنوان

۱- قانون مذکور منسوخ بوده و قابلیت استناد ندارد ولی با توجه به اینکه در انجام امور تحقیقاتی و پژوهشی قابلیت استفاده داشته و در آزمون های کنکور سازمان سنجش (کارشناسی ارشد، دکتری) مورد سوال قرار می گیرد در این کتاب ذکر شده است.

شخصیت حقوقی جداگانه‌ای به وجود آید.

تبصره ۴ - منظور از "سازمان مشترک" در این قانون هر مؤسسه‌ای است که قسمتی از آن متعلق به یک شخص و قسمت دیگر آن متعلق به شرکت ملی نفت ایران باشد.

تبصره ۵ - منظور از "دستگاه مختلط" در این قانون هر دستگاه عاملیتی است که شرکت ملی نفت ایران از یک طرف و یک یا چند شخص از طرف دیگر توأماً ایجاد نموده باشند بدون این که در اثر این اختلاط شخصیت حقوقی جداگانه‌ای به وجود آید.

تبصره ۶ - منظور از "پذیره" در این قانون وجهی است که هنگام عقد قراردادهای مربوط به تفحص و اکتشاف و استخراج نفت بایستی بر طبق مقررات مربوط به این قانون در ظرف مدتی که در قرارداد تصریح خواهد شد از طرف عامل به شرکت ملی نفت ایران پرداخت شود.

ماده دوم - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند به منظور اجرای مقررات این قانون با هر شخصی اعم از ایرانی و خارجی که صلاحیت فنی و مالی اومحرز باشد مذاکره و هر گونه توافقی را که مقتضی بداند بر اساس مقررات و مصراحت این قانون و سایر شرائطی که مخالف با قوانین کشور نباشد به عمل آورده و موافقتنامه مربوطه را تنظیم و امضاء و به هیأت وزیران تقدیم نماید که در صورت تأیید برای تصویب به مجلسین تقدیم

گردد. موافقتنامه‌هایی که به این طرز امضاء شود پس از تصویب مجلسین و از تاریخ تصویب مزبور قابل اجرا خواهد بود.

ماده سوم - هیچ عاملی نمی‌تواند اجرای بعضی یا کلیه عملیات مربوطه را به پیمانکاری واگذار نماید مگر آن که قبلاً جلب موافقت شرکت ملی نفت ایران را بنماید و در هر حال این موافقت رافع مسئولیت تام و تمام عامل نخواهد بود.

ماده چهارم - در مورد اتباع خارجه اجازه عاملیت یا واگذاری عملیات به پیمانکار فقط در مواردی ممکن است داده شود که به موجب قوانین جاریه و سازمانهای اقتصادی کشور خارجی مربوطه اتباع ایرانی مجاز باشند که در کشور مزبور به طور کلی مبادرت به فعالیت‌های اقتصادی و مخصوصاً عملیتهای موضوع

این قانون بنمایند.

ماده پنجم - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند به منظور اجرای عملیات تفحص و اکتشاف و استخراج اراضی کشور و فلات قاره را به جز ناحیه موضوع قانون قرارداد فروش نفت مصوب ششم آبان ۱۳۳۳ به بخشهایی تقسیم کند که مساحت هر یک حداکثر از هشتاد هزار کیلومتر مربع تجاوز ننماید شرکت می‌تواند از بخشهای مزبور آنچه را که مقتضی بداند از نظر اجرای عملیات مقرر در این قانون آزاد اعلان نموده و نسبت به آن پیشنهاد انعقاد

قرارداد بپذیرد ولیکن بایستی در کلیه اوقات معادل اقل یک سوم مجموع اراضی قابل استفاده و فلات قاره قابل استفاده به عنوان ذخیره ملی باقی بماند شرکت در هر موقع می‌تواند در تعیین حدود بخشها و نیز در مورد آزاد یا بسته بودن بخشها تجدید نظر کند ولی هر گونه تصمیمی در باب تعیین یا تغییر حدود و آزاد یا بسته بودن بخشها بایستی اقل سه ماه قبل از تاریخ اجرای تصمیم اعلان شود و این گونه تصمیمات تأثیری در قراردادهایی که قبلاً منعقد شده باشد نخواهد داشت هر قسمت از اراضی که طبق بند ج ماده ۷ و بندهای "و" و "ز" ماده ۸ به شرکت ملی نفت ایران مسترد شود بسته تلقی خواهد شد تا موقعی که شرکت ملی نفت ایران مجدداً آن را آزاد اعلان کند. پیشنهادهایی که بر طبق این قانون در مورد یک بخش یا قسمتی از آن در ظرف شصت روز از تاریخ صدور اعلان شرکت ملی نفت ایران به شرکت تسلیم شود بدون رعایت تقدیم و تأخیر تاریخ وصول مورد توجه قرار خواهد گرفت.

ماده ششم - شرکت ملی نفت ایران باید در هر یک از سازمانهای مشترک یا دستگاههای مختلط لاقبل به میزان سی درصد (۳۰٪) سهام باشد.

ماده هفتم - در مورد سازمانهای مشترک یا دستگاههای مختلطی که سهم شرکت ملی نفت ایران پنجاه درصد یا بیشتر باشد شرایط عملیات به شرح زیر خواهد بود:

الف - هیچ سازمان مشترک یا دستگاه مختلطی نمی‌تواند مجموعاً بیش از شانزده هزار کیلومتر مربع در یک بخش در زمان واحد در اختیار داشته باشد. مجموع سهم نسبی هر یک از طرفهای شرکت ملی نفت ایران در یک بخش

در زمان واحد حداکثر هشت هزار کیلومتر مربع می‌باشد. چنانچه طرف شرکت ملی نفت ایران مشارکت پنجاه درصد یا بیشتر شرکت ملی نفت ایران را بپذیرد و در یک سازمان مشترک یا دستگاه مختلط لافل دارای سهم‌نسبی چهار هزار کیلومتر مربع بشود نسبت به چهار هزار کیلومتر مربع بقیه می‌تواند از طریق مشارکت یا عدم مشارکت موضوع ماده ۸ عمل کند.

ب - سازمان مشترک یا دستگاه مختلط موظف است در هر بخشی که در آن عمل می‌کند حداکثر تا پایان سال چهارم پس از تاریخ قرارداد حفراقل یک چاه نفت را در ناحیه واگذاری شروع کند و عملیات حفاری را پی از شروع مداوما با سرعت معقول و بر طبق اصول متداول صنعت نفت ادامه‌دهد. چنانچه در پایان سال دوازدهم بعد از تاریخ قرارداد عملیات سازمان مشترک یا دستگاه مختلط در ناحیه مزبور به مرحله بهره‌برداری تجارتي نرسیده باشد سازمان یا دستگاه علاوه بر این که ناحیه مزبور را به شرکت ملی نفت ایران مسترد خواهد نمود مشمول هرگونه ضمانت اجرایی که به موجب ماده ۱۵ مقرر می‌شود نیز خواهد گردید.

ج - در ظرف مدتی که از ده سال از تاریخ قرارداد تجاوز نخواهد کرد سازمان مشترک و دستگاه مختلط نصف مجموع مساحت واگذاری طبق آن قرارداد را در یک یا چند نوبت به طریقی که شرکت ملی نفت ایران مناسب بداند به شرکت مزبور مسترد خواهد نمود قطعات استرداد از لحاظ تعداد و عرض و طول باید از نظر عملیات صنعت نفت قابل استفاده باشد.

د - مدت اصلی قرارداد در مورد هر ناحیه حداکثر بیست و پنج سال از تاریخ شروع بهره‌برداری تجارتي در آن ناحیه خواهد بود ولی ممکن است مدت قرارداد به درخواست هر یک از طرفهای شرکت ملی نفت ایران حداکثر برای سه دوره پنج‌ساله تمدید شود. در دوره پنج‌ساله اول بر طبق شرایط مدت اصلی عمل خواهد شد ولی در دو دوره بعد بایستی شرایط و مزایا و اوضاع روز در موقع تمدید در نظر گرفته شود.

ه - در ظرف مدتی که به موجب این قانون اجازه تفحص و اکتشاف و استخراج به یک سازمان مشترک یا دستگاه مختلط داده می‌شود عملیات مزبور در ناحیه مربوطه منحصر به سازمان یا دستگاه نامبرده خواهد بود.

ماده هشتم - در مورد سازمانهای مشترک یا دستگاههای مختلطی که سهم شرکت ملی نفت ایران کمتر از پنجاه درصد باشد و نیز در مواردی که قرارداد با شخصی بدون تشکیل سازمان مشترک یا دستگاه مختلط منعقد شده باشد شرایط عملیات به شرح زیر خواهد بود:

الف - شخصی که برای انجام عملیات تفحص و اکتشاف و استخراج با شرکت ملی نفت ایران سازمان مشترک یا دستگاه مختلطی تشکیل می‌دهد و یا بدون تأسیس سازمان یا دستگاه مزبور طرف قرارداد واقع می‌شود باید مبلغی یک جا به عنوان پذیره اضافه بر حق‌الارض مذکور در بند الف ماده ۹ به شرکت ملی نفت ایران بپردازد. شرکت ملی نفت ایران میزان پذیره مزبور را در هر مورد بر حسب اوضاع و احوال آن مورد مخصوصاً این که قرارداد براساس مشارکت یا عدم مشارکت تنظیم گردیده و سایر عواملی که در مورد حق‌الارض به شرح مذکور در بند الف ماده ۹ باید در موقع عقد قرارداد رعایت شود تعیین و در قرارداد قید خواهد نمود.

ب - هیچ سازمان مشترک یا دستگاه مختلطی نمی‌تواند مجموعاً بیش از نه هزار کیلومتر مربع در یک بخش در زمان واحد در اختیار داشته باشد مجموع سهم نسبی هر یک از طرفهای شرکت ملی نفت ایران و نیز مجموع مساحتی که در غیر مورد مشارکت ممکن است به یک عامل واگذار شود در یک بخش در زمان واحد از شش هزار و پانصد کیلومتر تجاوز نخواهد نمود ولی این محدودیت تأثیری در مفاد بند الف ماده ۷ نخواهد داشت.

ج - عامل می‌تواند ناحیه‌ای را که طبق هر قرارداد در هر بخشی در اختیار دارد به ده قسمت یا کمتر تقسیم کند ولی این تقسیم حداکثر تا پایان پنج‌سال از تاریخ اجرای قرارداد امکان خواهد داشت.

د - بجز در مواردی که خط سرحدی یا خط ساحلی یا حدود خارجی فلات قاره طرز دیگری را اقتضا نماید هر ناحیه یا هر یک از قسمت‌های آن بایستی به شکل چهار ضلعی باشد که طول متوسط آن از شش برابر عرض متوسط آن تجاوز ننماید.

ه - عامل موظف است در هر بخشی که در آن عمل می‌کند حداکثر تا پایان

سال پنجم پس از تاریخ قرارداد حفر لاقفل یک چاه نفت را در ناحیه واگذاری و یا در صورتی که ناحیه مزبور را تقسیم نموده باشد در یکی از قسمتهای آن شروع کند و بعد از آن نیز در هر سال اقلأ یک چاه دیگر به اقتضای عملیات حفر کند و لکن حداکثر تا پایان سال هشتم پس از تاریخ اجرای قرارداد بایستی حفاری در هر یک از قسمتهای ناحیه مربوطه شروع شده

باشد و عملیات حفاری پس از شروع باید مداوماً و بر طبق اصول متداول صنعت نفت ادامه یابد. در پایان سال دوازدهم بعد از تاریخ قرارداد چنانچه عملیات در ناحیه موضوع قرارداد و یا در هر یک از قسمتهای آن به مرحله بهره‌برداری تجارتي نرسیده باشد علاوه بر این که ناحیه مزبور یا هر قسمتی که بهره‌برداری تجارتي در آن به عمل نیامده باشد به شرکت ملی نفت ایران مسترد خواهد شد هر گونه ضمانت اجرایی نیز که به موجب ماده ۱۵ مقرر می‌شود به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

و - در ظرف ده سال از تاریخ قرارداد در ناحیه و یا در هر یک از قسمتهای آن نصف ناحیه یا نصف هر یک از قسمتهای آن به شرکت ملی نفت ایران مسترد خواهد شد ولی ناحیه و قسمتی که پس از آن در اختیار عامل باقی خواهد ماند در هیچ مورد متجاوز از هزار کیلومتر مربع پیوسته به هم نخواهد بود.

ز - مدت اصلی قرارداد در مورد هر ناحیه یا قسمت حداکثر بیست و پنج سال از تاریخی است که بهره‌برداری تجارتي در آن ناحیه یا قسمت شروع شود ولی مدت قرارداد ممکن است به درخواست عامل حداکثر برای سه دوره پنج‌ساله تمدید شود مشروط بر آن که عامل شرائط و مزایا و اوضاعی را که در تاریخ تقاضای تمدید حکمفرما است بپذیرد و یا اقلأ بیست درصد ناحیه یا قسمت مربوطه را که موضوع تقاضای تمدید است مسترد نماید.

ح - در ظرف مدتی که به موجب این قانون اجازه تفحص و اکتشاف و استخراج به یک عامل داده می‌شود عملیات مزبور در ناحیه مربوطه یا قسمتهای آن منحصر به عامل نامبرده خواهد بود.

ط - عامل بایستی در قرارداد متعهد شود که در صورت تقاضای شرکت ملی نفت تا میزان یک هشتم کل محصول را به جنس به شرکت مزبور تسلیم نموده

بهای آن را به قیمت اعلان شده از بدهی مالیاتی خود کسر نماید.
ماده نهم - شرایط زیر در کلیه مواد مذکور در مواد ۷ و ۸ بایستی رعایت شود:

الف - هر شخصی که طبق مواد ۷ و ۸ با شرکت ملی نفت ایران قرارداد منعقد نماید باید در طی دوره قرارداد مبلغی سالیانه به عنوان حق الارض برای تمام ناحیه موضوع قرارداد به میزانی که شرکت ملی نفت ایران با توجه به وسعت ناحیه و خصوصیات مناطق مورد اکتشاف و استخراج مخصوصاً احتمالات پیدایش نفت و سهولت عرضه محصول ناحیه در بازارهای خارج تعیین خواهد نمود به شرکت ملی نفت ایران بپردازد.

قسمتی از حق الارض که در هر مورد به تشخیص شرکت ملی نفت ایران تعیین می‌شود در تاریخ انعقاد قرارداد یک جا نقداً از طرف عامل به شرکت ملی نفت ایران پرداخت و به اقساط سالیانه به توافق طرفین از محل حق الارض سالیانه مزبور کسر خواهد شد. عامل مجاز است حق الارض سالیانه را به انضمام اقساط سالیانه و مبلغی که یک جا پرداخت نموده جزء هزینه عملیات جاری سازمان یا دستگاه یا شخص منظور نماید تا موقعی که بدهی مالیاتی عامل در هر دوره مالیاتی قبل از احتساب حق الارض معادل حق الارض شود و یا از آن تجاوز نماید.

در هر دوره مالیاتی که بدهی مالیاتی عامل معادل حق الارض شود یا از آن تجاوز نماید حق الارض به عنوان هزینه جاری عملیات تلقی نخواهد شد بلکه از لحاظ مقررات ماده ۳۵ قانون مالیات بر درآمد ۱۳۲۸ در حکم پرداخت مشخص خواهد بود.

تبصره - به منظور تعیین سود ویژه مشمول مالیات هر دوره مالیاتی زیان‌های عمل کرد دوره‌های مالیاتی قبل که از محل درآمدها جبران نشده از سود ویژه جاری کسر خواهد شد.

ب - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند با شخصی که سازمان مشترک یا دستگاه مختلط را شرکت ملی نفت ایران تشکیل می‌دهد موافقت نماید که به جای پرداخت حق الارض شخص مزبور پرداخت تمامی یا قسمتی از هزینه‌های

عملیات اکتشافی را تا کشف نفت به میزان قابل صدور تجارتي اعم از سهم خود و سهم شرکت ملی نفت ایران به عهده بگیرد ولی در این موارد شرکت ملی نفت ایران موظف خواهد بود که با توجه به خصوصیات هر مورد مبلغی به عنوان حداقل در نظر گرفته و طرف را ملزم به خرج آن بنماید. چنانچه عملیات اکتشاف انجام گردیده و از حداقل هزینه پیش‌بینی شده مبلغی اضافه باقیمانده شرکت ملی نفت ایران می‌تواند یا نصف آن اضافه را به حساب دولت ایران از طرف وصول کند و یا طرف را ملزم نماید که تمامی اضافه‌مزبور را برای هزینه‌های تفحص و اکتشاف و استخراج آینده به مصرف برساند.

ج - از تاریخ تصویب این قانون شرکت ملی نفت ایران مکلف است پس از تقسیم اراضی کشور و فلات قاره به بخشها به شرح مندرج در ماده ۵ به‌منظور تأسیس سازمانهای مشترک یا دستگاههای مختلط یا واگذاری عاملیت در یک یا چند بخش از اشخاص واجد صلاحیت به وسیله آگهی دعوت‌نماید که پیشنهادهای خود را در ظرف مهلت مقرر بر اساس طرح قرارداد نمونه‌ای که شرکت ملی نفت ایران طبق مصرحات این قانون تنظیم خواهدنمود به شرکت ملی نفت ایران تسلیم نماید.

د - شرکت ملی نفت ایران موظف است برای هر بخشی که آزاد اعلان می‌کند دفترچه مشخصاتی که موقعیت جغرافیایی و وضع عمومی زمین‌شناسی و سایر اطلاعات مربوطه در آن قید شده باشد تهیه نموده و به انضمام قرارداد نمونه آن را در اختیار پیشنهاددهندگان بگذارد.

ه - پیشنهاد دهندگان باید ضمن قبول تعهدات مندرج در طرح قرارداد نمونه میزان پذیره و مشارکتی را که حاضر به قبول آن هستند تعیین و پیشنهاد خود را در ظرف مهلت مقرر به شرکت ملی نفت ایران تسلیم نمایند. شرکت ملی نفت ایران پس از بررسی پیشنهادهای واصله حداکثر در ظرف مدت دوماه هر پیشنهادی را که با توجه به کلیه عوامل مربوطه بیشتر به صرفه و صلاح کشور تشخیص دهد انتخاب و موافقتنامه لازم را به شرح مذکور در ماده ۲ تنظیم و امضاء خواهد نمود. تسلیم پیشنهاد هیچگونه حقی برای پیشنهاد دهنده ایجاد نمی‌کند و شرکت ملی نفت ایران در رد و قبول کلیه یا بعضی از پیشنهادها آزاد

است.

و - شرکت ملی نفت ایران موظف است در هر یک از موارد عامل را با قید شرایط مقتضی ملزم نماید که حداکثر کوشش را در انجام تعهدات خود در مورد عملیات اکتشاف و تولید و بهره‌برداری نفت در مناطقی که در اختیار دارد به عمل آورده لازم استفاده کامل را از منابع مزبور رعایت کند. همچنین عامل بایستی متعهد شود که عملیات خود را با روش معمول صنعت نفت انطباق دهد و مخصوصاً در مورد حفاظت ذخائر هیدروکاربور از اصول صحیح فنی و مهندسی تبعیت نماید.

ز - شرکت ملی نفت ایران نمی‌تواند با هیچ شخصی قرارداد یا قراردادهایی منعقد نماید که به موجب آن شخص مزبور در یک موقع در بیش از پنج‌بخش به عملیات موضوع این قانون مبادرت کند. هر دو شخص یا بیشتر که فعالیت اصلی آنها مربوط به صنعت نفت و یکی از آنها مالک شصت درصد یا بیشتر از سهام دیگری باشد و یا هر دو شرکت فرعی یک شرکت اصلی باشند در حکم شخص واحد تلقی خواهند شد.

ماده دهم - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند برای انجام عملیات تصفیه و حمل و نقل و فروش نفت در خارج کشور قراردادهای منعقد نماید که به موجب آن یک سازمان مشترک یا دستگاه مختلط یا هر شخصی بدون تشکیل سازمان یا دستگاه مزبور انجام عملیات مزبور را بر طبق شرایطی که در هر مورد به تشخیص شرکت ملی نفت ایران تعیین خواهد گردید به عهده بگیرد. مدت اصلی این گونه قراردادهای از چهار سال تجاوز نخواهد نمود ولی مدت مزبور ممکن است به تقاضای عامل حداکثر تا سه دوره پنج‌ساله تمدید شود مشروط بر آن که عامل شرایط و مزایا و اوضاع و تاریخ تمدید را قبول کند.

ماده یازدهم - شرایط زیر باید در کلیه قراردادهایی که بر طبق مواد ۷ و ۸ و ۱۰ این قانون منعقد می‌گردد رعایت شود:

الف - قرارداد ممکن است برای انجام یک یا چند رشته از عملیات مذکور در ماده ۱ تنظیم شود.

ب - هر گاه در شرایط و مزایا و اوضاعی که در حین قرارداد یا در موقع

تمدید آن موجود بوده و قرارداد بر طبق آن تنظیم یا تمدید شده بعداً تغییراتی حاصل شود این تغییرات تأثیری در قرارداد چه در دوره اصلی و چه در دوره‌های تمدیدی آن نخواهد داشت.

ج - عامل می‌تواند کلیه تأسیسات ثابت و غیر ثابت را که برای حسن اجرای عملیات مجاز لازم بداند تهیه و بنا یا نصب و از آن استفاده کند. عامل در طول مدت عملیات مادام که به تأسیسات مزبور احتیاج داشته باشد می‌تواند بدون هیچ گونه قید و شرطی آنها را در داخل ناحیه خود از نقطه‌ای به نقطه دیگر انتقال دهد و نیز می‌تواند تأسیسات جدید یا اضافی یا تعویضی را که لازم تشخیص دهد تهیه و بنا یا نصب و از آن استفاده کند.

د - عامل مجاز خواهد بود مبلغی به عنوان هزینه استهلاک تأسیسات ثابتی که برای عملیات خود تهیه و بنا یا نصب نموده جزو هزینه‌های جاری خود بر اساس تخمین عمر اقتصادی تأسیسات مربوطه که طبق اصول صحیح حسابداری و مهندسی احتساب می‌شود و با توجه به بقیه مدت عملیات منظور نماید. در هر مورد شرکت ملی نفت ایران ترتیب حسابداری لازم را با عامل تعیین خواهد نمود به طوری که حق مالکیت شرکت ملی نفت ایران نسبت به تأسیسات مزبور به نحو مطمئن تأمین شود و در هر صورت در پایان مدت قرارداد یا فسخ قرارداد کلیه تأسیساتی که بر طبق قرارداد بنا یا نصب شده بدون هیچ قید و شرطی ملک شرکت ملی نفت ایران خواهد بود.

ه - شرکت ملی نفت ایران در هر قراردادی که منعقد می‌نماید بایستی اقلامی را که عامل مجاز است جزو هزینه عملیات جاری خود منظور نماید تصریح کند تا در احتساب مالیات بر درآمدی که به عامل تعلق می‌گیرد هزینه‌های مزبور محسوب گردد. علاوه بر حق الارض به شرح مذکور در (بند الف) ماده ۹ و استهلاک تأسیسات ثابت و اقلام دیگری که به موجب ماده ۳۵ قانون مالیات بر درآمد ۱۳۲۸ و تأیید آن ضمن ماده ۳۶ قانون

مالیات بر درآمد ۱۳۳۵ تعیین گردیده اقلام زیر جزو هزینه عملیات جاری قابل احتساب خواهد بود. استهلاک سالیانه مبلغی که از بابت پذیره پرداخت شده به میزان منصفانه هزینه حفر چاههایی که نفت به میزان تجارتي از آن

تولید نشده - هزینه انجام خدمات و غیره که برای انجام نقشه برداری زمینی و هوایی و دریایی و نیز حفر یا پاک کردن یا گود کردن یا تکمیل چاهها یا تهیه مقدمات عملیات مزبور لزوم پیدا کند ولی خرج تهیه تأسیسات سرمایه‌ای ترتیب استهلاک آن مقرر گردیده جزو هزینه عملیات جاری منظور نخواهد گردید.

و - کلیه لوازمی که برای حسن جریان و اداره عملیات صنعت نفت مورد احتیاج باشد بدون پروانه ورودی و با معافیت از هر گونه حقوق گمرکی و عوارض و سایر مالیاتها یا پرداختها به ایران وارد خواهد شد اجناسی که برای استفاده و مصرف کارکنان عاملین مناسب باشد بدون لزوم هیچ گونه پروانه ورودی و با معافیت از مقررات هر نوع انحصار دولتی ولی با پرداخت حقوق گمرکی و سایر مالیاتهایی که در موقع ورود معمولاً به آنان تعلق می‌گیرد وارد خواهد شد. این قبیل اجناس فقط به کارکنان قابل فروش خواهد بود.

کلیه موارد عاملی که این اجناس را وارد می‌کند باید در تحصیل لوازم و حوائج مورد مصرف خود نسبت به اشیایی که در ایران ساخته و مهیا می‌شود رجحان قائل شود با این قید که اشیاء مذکور با مقایسه آن با اشیاء مشابه خارجی باهمان شرایط مساعد از لحاظ نوع جنس و قیمت و سهل‌الوصول بودن آن در موقع لزوم به مقادیر مورد نیاز و قابل مصرف بودن آن در موردی که برای آن منظور شده در ایران به دست بیاید. عاملینی که اجناس مزبور را وارد نمایند حق خواهند داشت آنها را به اطلاع شرکت ملی نفت ایران ولی بدون هیچ‌گونه پروانه و با معافیت از حقوق صادراتی یا سایر مالیاتها یا پرداختها مجدداً صادر کنند مگر اشیایی که به ملکیت ایران یا شرکت ملی نفت ایران درآمده باشد.

تبصره - منظور از لوازم و اشیایی که ورود آن به شرح فوق مجاز است کلیه کالاهای و لوازم و ادوات و افزار و ماشین آلات و قطعات یدکی است چه به صورت مواد خام چه موادی که در دست تهیه و چه موادی که ساخته و مهیای استفاده باشد.

ز - به استثنای مالیات بر درآمد و وجوهی که بایستی بر طبق این قانون به شرکت ملی نفت ایران پرداخت و یا به بستانکار حساب آن شرکت گذاشته شود و عوارض گمرکی به نحو مقرر در این قانون و پرداخت به دولت ایران بابت

مالیاتی که باید از حقوق کارکنان و یا از وجوه پرداختی به پیمانکاران یا نماینده‌ها بابت کارهایی که در ایران انجام داده‌اند کسر شود و عوارض و حقوقی که باید بر اساس خالی از تبعیض در مقابل خدمات درخواست شده و یا خدماتی که به طور عموم برای عامه انجام می‌شود پرداخت شود و مالیاتها و حقوقی که شامل عموم و خالی از تبعیض باشد (از قبیل حق تمبر و اسناد و حق الثبت امور حقوقی و بازرگانی و حق الثبت اختراعات و تألیف) عاملین ملزم به پرداخت هیچ گونه وجهی به هیچ یک از مقامات دولتی اعم از مرکزی و محلی نخواهند بود و هیچ مالیاتی به صادرات نفت از طرف عامل و یا پرداخت سود سهام از محل درآمد عملیات عامل تعلق نخواهد گرفت هر عاملی موظف است نسبت به درآمد خالص خود بر طبق قانون مالیات بر درآمد وقت مالیات بر درآمد بپردازد ولیکن نرخ مالیات بر درآمدی که عاملین باید طبق آن مالیات بر درآمد ایران را بپردازند از آنچه که در قانون مالیات بر درآمد مورخ ۱۳۳۵ مقرر شده تجاوز نخواهد کرد و نیز تعیین درآمد ویژه عاملین مشمول مقرراتی خواهد بود که از آنچه به موجب ماده ۳۵ قانون مالیات بر درآمد ۱۳۲۸ و تأیید آن طی ماده ۳۶ قانون مالیات بر درآمد ۱۳۳۵ تصریح گردیده نامساعدتر نباشد. عاملی می‌تواند زینهای عملیات خود را که از محل درآمد ویژه جبران نشده به شرحی که طبق اظهارنامه‌های مالیاتی سالهای مالی جاری و گذشته آنها منظور و مورد قبول واقع شده به سالهای بعد انتقال دهند ولی این انتقال بیش از ده سال از سالی که زیان مربوط به آن است مجاز نخواهد بود. در مواردی که به موجب این قانون اجازه عملیات به دو عامل یا بیشتر که فعالیت اصلی آنها اجرای عملیات صنعت نفت باشد داده شده باشد. چنانچه یکی از عاملین مزبور اقلاً نود درصد سهام دیگری را مالک باشد و یا همه آنها شرکتهای فرعی یک شرکت اصلی باشند می‌توانند درآمد و زیان خود را که از عملیاتی که به موجب این قانون به آنها واگذار شده ناشی شده باشد یک کاسه کرده و اظهارنامه مالیاتی مشترک بدهند ولیکن نمی‌توانند زینهای حاصله از عملیات مزبور را در قبال درآمد حاصل از عملیاتی که به موجب قوانین دیگر به آنها واگذار شده باشد احتساب نمایند. هر شخصی که دارای شرایط فوق بوده و با شرکت ملی نفت ایران دستگاه مختلطی تأسیس

نموده باشد می‌تواند به منظور احتساب‌بدهی مالیاتی خود اظهارنامه مالیاتی مشترک به شرح مذکور فوق تسلیم کند.

ح - وجوهی که از بابت مالیات بر درآمد و پذیره و حق‌الارض به شرکت ملی نفت ایران یا دولت ایران پرداخت می‌شود به دلار آمریکایی یا لیره‌انگلیسی یا هر پول رایج دیگری خواهد بود که شرکت ملی نفت ایران تعیین و در قرارداد تصریح نماید. هر عاملی می‌تواند وجوه حاصله از صدور نفت‌ایران را در حسابهای خود در خارج کشور نگاه دارد مگر قسمتی را که باید به مصرف انجام تعهدات خود در برابر دولت ایران یا شرکت ملی نفت ایران برساند کلیه پرداختهایی که باید از طرف هر عاملی در وجه دولت ایران یا شرکت ملی نفت ایران به عمل آید بجز پرداختهایی که قبلاً در این ماده ذکر شده و نیز تمام پرداختهای دولت ایران یا شرکت ملی نفت ایران در وجه اشخاص به پول رایج ایران به عمل خواهد آمد. به منظور احتساب این پرداختها طریقه تسعیر ارز مربوطه در هر قرارداد بر طبق قوانین ارزی کشور تعیین خواهد شد عاملین اعم از اتباع ایران و اتباع‌بیگانه می‌توانند وجوهی را که از خارج به ایران آورده و یا از عملیات مجاز خود در ایران به دست آورده باشند به خارج انتقال دهند بجز آنچه را که بایستی به دولت ایران یا شرکت ملی نفت ایران بپردازند.

ط - هر عاملی بهای اعلان شده نفت را با توجه به هر قیمتی که قبلاً برای محل صدور مربوطه اعلان شده باشد منتشر خواهد نمود و عوائد ناویژه‌ها و معادل ارزش کلیه نفتی که صادر نموده بر اساس بهای اعلان شده و نیز آن مقدار نفتی که برای مصرف داخلی تحویل داده بر اساس بهای مصرح در بند(ی) این ماده تلقی خواهد شد ولی هر گونه تخفیفی که شرکت ملی نفت ایران تصویب نماید و هر مقدار نفتی که عامل در ضمن عملیات صنعت نفت به مصرف برساند جزو عواید مزبور محسوب نخواهد شد. نفتی که هر عامل از چاههای موضوع عملیات خود تولید نماید در سر چاه به ملکیت مشارالیه‌در می‌آید.

ی - شرکت ملی نفت ایران موظف است هر عاملی را به نحوی که مقتضی بداند متعهد نماید که قسمت متناسبی از نفت مورد احتیاج مصرف‌داخلی را به بهای تمام شده به اضافه حق‌العمل عادلانه‌ای تأمین نماید ولی هیچ عاملی

مجبور نخواهد بود که نفت را به مقداری زائد بر آنچه از لحاظ فنی جائز است تولید کند و یا از حیث مقدار یا جنس نفتی که تحویل می‌دهد تعهداتی قبول کند که با تعهدات عاملین دیگری که در ایران به عملیات صنعت نفت اشتغال دارند نامتناسب باشد.

ک - هر عاملی در حدود احتیاجات عملیات صنعت نفت حق استفاده از اراضی و آب بر طبق قوانین کشور خواهد داشت. اراضی و آبهایی که به موجب این سند تحصیل شود از حیث مالکیت و شرایط استهلاک مشمول مقررات مربوط به تأسیسات ثابت خواهد بود.

ل - در مواردی که بر طبق مقررات این قانون شرکت یا هر شخصی سازمان مشترک تأسیس می‌نماید مشارکت مزبور بایستی بر اساس تشکیل شرکتهایی از نوع سهامی و یا با مسئولیت محدود باشد.

م - عامل نمی‌تواند حقوقی را که بر اساس مقررات این قانون تحصیل و تعهداتی را که قبول نموده به دیگری واگذار کند مگر با موافقت قبلی شرکت ملی نفت ایران و تأیید هیأت وزیران و تصویب مجلسین.

ماده دوازدهم - در مورد سازمانهای مشترک که سهام طرفین مساوی می‌باشد به منظور آن که در جلسات عمومی عادی و فوق‌العاده اکثریت حاصل‌گردد هر یک از طرفین حق رأی یک سهم از سهام خود را ضمن قرارداد به شخص ثالثی که به تراضی طرفین تعیین می‌گردد واگذار خواهد نمود.

ماده سیزدهم - در مواردی که به حکم قوه قهریه (فورس‌ماژور) مانعی که رفع یا جلوگیری از آن از اختیار عامل خارج باشد پیش آید و عامل نتواند تعهدی را که قبول کرده انجام دهد یا در انجام آن تأخیر کند این عدم انجام یا تأخیر در انجام تعهد به عنوان تخلف از قرارداد تلقی نخواهد شد و هر گاه وقفه‌ای که در نتیجه عوامل مزبور پیش آمد نماید یک سال یا بیشتر ادامه یابد قرارداد به خودی خود برای آن مدت تمدید خواهد شد.

تبصره - منظور از قوه قهریه (فورس‌ماژور) در این قانون همان است که در عرف حقوق بین‌المللی تعریف شده است.

ماده چهاردهم - اختلافاتی که بین شرکت ملی نفت ایران و طرفهای دیگر

پیش آید چنانچه از طریق مذاکره دوستانه به نحوی که در هر قرارداد پیش‌بینی خواهد شد رفع نشود از طریق سازش و داوری حل خواهد شد. مقررات مربوط به ارجاع اختلافات به سازش و داوری در هر قرارداد به نحو مقتضی پیش‌بینی می‌گردد.

ماده پانزدهم - شرکت ملی نفت ایران مکلف است در قراردادهایی که تنظیم می‌نماید ضمانت اجرایی کافی برای انجام تعهدات منظور نماید.
ماده شانزدهم - قوانین و مقرراتی که جزئاً یا کلاً مغایر با مقررات این قانون می‌باشد در قسمتی که مغایرت دارد بلااثر است.

قانون فوق که مشتمل بر شانزده ماده و نه تبصره است در جلسه پنجشنبه بیستم تیر ماه یک هزار و سیصد و سی و شش به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

رییس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

قانون بالا در جلسه ۱۳۳۶/۵/۷ به تصویب مجلس سنا رسیده است

قانون نفت مصوب ۱۳۵۳^۱

ماده ۱ - اصطلاحات و تعبيرات

اصطلاحات و کلمات زیر هر کجا که در این قانون به کار برده شود شامل تعاریف و مفاهیم مشروح در این ماده خواهد بود.

"نفت" عبارت است از نفت خام، گاز طبیعی، آسفالت و کلیه هیدروکربورهای مایع اعم از آن که به حالت طبیعی یافت شود و یا به وسیله عملیات مختلف از نفت خام و گاز طبیعی جدا شود و نیز هر فرآورده مهیای استفاده یا نیمه تمامی که از مواد مزبور به وسیله تبدیل گاز به مایع یا تصفیه یا عمل شیمیایی یا هر گونه طریقه دیگری اعم از آن چه اکنون معمول است و آن چه در آینده معمول شود به دست آید.

"منابع نفتی" عبارت است از کلیه منابع و ذخایر زیرزمینی دارای نفت اعم از این که در خشکی یا در مناطق دریایی واقع شده باشد.

"مناطق دریایی" عبارت است از آبهای داخلی و ساحلی و فلات قاره.

"عملیات نفتی" اعم است از کلیه عملیات مربوط به اکتشاف، توسعه،

بهره‌برداری، پالایش، حمل و نقل، پخش و خرید و فروش نفت.

"طرف قرارداد" عبارت است از هر شخصی که طبق مقررات این قانون قرارداد پیمانکاری یا مشارکت یا فروش نفت با شرکت ملی نفت ایران امضاء کرده باشد.

"شخص" عبارت است از شخص یا اشخاص طبیعی یا حقوقی لیکن در این قانون عنوان شخص به شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای فرعی آن اطلاق نمی‌شود.

۱- قانون مذکور منسوخ بوده و قابلیت استناد ندارد ولی با توجه به اینکه در انجام امور تحقیقاتی و پژوهشی قابلیت استفاده داشته و در آزمون‌های کنکور سازمان سنجش (کارشناسی ارشد، دکتری) مورد سوال قرار می‌گیرد در این کتاب ذکر شده است.

"قرارداد پیمانکاری" عبارت از قراردادی است که به موجب آن طرف قرارداد مسئولیت اجرای برخی از عملیات نفتی را در ناحیه معینی از طرف شرکت ملی نفت ایران و به نام آن شرکت بر طبق مقررات این قانون بر عهده می‌گیرد.

"قرارداد مشارکت" عبارت است از قراردادی که در اجرای بند ۳ ماده ۳ این قانون منعقد می‌گردد.

"قرارداد فروش" عبارت است از قراردادی که به موجب مقررات ماده ۱۲ این قانون منعقد گردد.

"پیمانکار کل" عبارت از شرکتی است که به موجب بند ۳ ماده ۸ این قانون اجرای عملیات و انجام تعهدات مقرر در قرارداد پیمانکاری را بر عهده می‌گیرد.

"پذیره" عبارت است از وجه معینی که هنگام عقد قرارداد پیش‌بینی می‌شود و یک جا یا به دفعات و در طی مراحل توسط طرف قرارداد به شرکت ملی نفت ایران پرداخت می‌گردد.

"بخش نفتی" عبارت است از هر یک از تقسیماتی که شرکت ملی نفت ایران به موجب ماده ۴ این قانون برای خشکی و یا مناطق دریایی تعیین کرده باشد.

"ناحیه" اعم است از کل یا هر قسمت از ناحیه یا نواحی که به موجب قراردادی برای اجرای عملیات اکتشاف و توسعه تخصیص داده می‌شود.

ماده ۲ - اختیارات و وظایف شرکت ملی نفت ایران

شرکت ملی نفت ایران مسئول انجام وظایف و اعمال حقوق و اختیارات مصرح در این قانون و نظارت بر اجرای آن می‌باشد. شرکت مزبور در انجام این مسئولیت به ترتیب مقرر در اساسنامه قانونی خود عمل خواهد کرد.

ماده ۳ - اجازه مذاکره و انعقاد قرارداد

۱ - منابع نفتی و صنعت نفت ایران ملی است و اعمال حق مالکیت ملت ایران نسبت به منابع نفتی ایران در زمینه اکتشاف، توسعه، تولید، بهره‌برداری و پخش نفت در سرتاسر کشور و فلات قاره منحصراً به عهده شرکت ملی نفت ایران است که رأساً یا به وسیله نمایندگی‌ها و پیمانکاران خود در آن باره اقدام خواهد کرد.

۲ - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند به منظور اجرای عملیات اکتشاف و

توسعه نفت در بخشهای آزاد نفتی با هر شخص اعم از ایرانی و خارجی وارد مذاکره شود و قراردادهایی را که مقتضی بداند بر مبنای پیمانکاری و با رعایت مقررات و مصرحات این قانون تنظیم و امضاء نماید. قراردادهای مزبور بعد از تأیید هیأت وزیران به موقع اجراء گذارده خواهد شد.

۳ - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند به منظور ایجاد پالایشگاه و اجرای عملیات پالایش نفت در داخل کشور رأساً یا از طریق مشارکت با هر شخص اعم از ایرانی و خارجی اقدام نماید مشارکت هایی که به این منظور انجام می‌شود مشروط به رعایت شرایط زیر خواهد بود: الف - سهم شرکت ملی نفت ایران هیچ گاه نباید از پنجاه درصد کمتر باشد. ب - مدت مشارکت در هر قرارداد به تشخیص و نظر شرکت ملی نفت ایران معین خواهد شد ولی در هر حال این مدت از بیست سال تجاوز نخواهد کرد.

۴ - در مورد بند ۳ بالا کلیه نفت خامی که به پالایشگاه تحویل می‌شود به قیمت رایج بازار حساب خواهد شد و منافع پالایش مشمول مالیات بردرآمد دولت ایران خواهد بود.

۵ - شرکت ملی نفت ایران می‌تواند برای انجام عملیات نفتی در خارج کشور با هر شخص و به هر طریق که مقتضی می‌داند مشارکت نماید ومقررات این قانون نسبت به عملیات شرکت ملی نفت ایران در خارج کشور مجری نخواهد بود.

ماده ۴ - اعلان آزادی بخشها

۱ - تصمیم درباره آزاد کردن یا بستن، تعیین یا تغییر حدود بخشهای نفتی در هر مورد با شرکت ملی نفت ایران است.

۲ - آزاد بودن بخشها از طریق نشر آگهی، متضمن شرایط تنظیم پیشنهاد و مهلت تسلیم آن اعلام خواهد شد.

۳ - شرکت ملی نفت ایران در مورد هر بخش یا هر جزیی از آن که آزاد اعلان می‌کند دفترچه مشخصاتی حاوی موقعیت جغرافیایی و وضع عمومی زمین‌شناسی و سایر اطلاعات مربوط به آن تهیه خواهد کرد.

۴ - قسمتهایی از ناحیه هر قرارداد که بعد از اجرای عملیات تفکیک می‌شود و از ناحیه مشمول آن قرارداد اخراج می‌گردد تا زمانی که مجدداً آزاداعلان نشده

باشد بسته خواهد بود

ماده ۵ - دریافت پیشنهادها

۱ - پیشنهاد انعقاد قرارداد در مورد تمام یا هر جزئی از یک بخش که آزاد اعلان می‌شود بایستی در طی مهلتی که در آگهی شرکت ملی نفت ایران تعیین شده است به شرکت مذکور تسلیم شود.

۲ - پیشنهاد فقط از اشخاصی که صلاحیت فنی و مالی آنها توسط شرکت ملی نفت ایران احراز و تصدیق گردیده باشد دریافت خواهد شد. پیشنهاد باید بر اساس شرایط پیش‌بینی شده در قرارداد نمونه‌ای باشد که توسط شرکت ملی نفت ایران تهیه و به انضمام دفترچه مشخصات مذکور در بند ۳ ماده ۴ این قانون به متقاضیان داده خواهد شد.

ماده ۶ - رد و قبول پیشنهادها

۱ - پیشنهادهایی که ظرف مهلت مقرر واصل گردد بدون رعایت تقدم و تأخر در تاریخ وصول مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۲ - شرکت ملی نفت ایران حق و اختیار تام و تمام قبول یا رد هر یک یا کلیه پیشنهادهای رسیده را دارا می‌باشد. دادن پیشنهاد، هیچ گونه حقی برای پیشنهاددهنده ایجاد نمی‌کند.

ماده ۷ - شرایط تقدم و اولویت

۱ - از میان پیشنهادهای رسیده پیشنهادهایی که علاوه بر رعایت مفاد و مقررات این قانون متضمن شرایط مساعدتر دیگری نیز از قبیل پذیره باشد وبالخصوص انجام عملیات پالایش در داخل کشور و ورود شرکت ملی نفت ایران را در مراحل حمل و نقل و پالایشگاه و پخش و فروش نفت در بازارهای جهانی تضمین و یا حداقل تسهیل نماید مقدم شمرده خواهد شد.

۲ - شرکت ملی نفت ایران قبول یا رد پیشنهاد را کتباً به اطلاع پیشنهاددهنده خواهد رسانید.

ماده ۸ - امضای قرارداد پیمانکاری

۱ - هر شخص که پیشنهاد او به شرح مقرر در ماده ۷ پذیرفته شود مکلف

خواهد بود حداکثر ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخی که شرکت ملی نفت ایران قبول آن پیشنهاد را اعلام کند قرارداد پیمانکاری بر اساس مقررات قرارداد نمونه با شرکت ملی نفت ایران امضاء نماید. قراردادی که بدین گونه امضاء شود بعد از تصویب هیأت وزیران قابل اجراء خواهد بود.

۲- در صورتی که یک پیشنهاد از طرف دو یا چند شخص داده شده باشد امضای قرارداد توسط کلیه آن اشخاص صورت خواهد گرفت که هر کدام از آنها منفرداً و متضامناً مسئولیت حسن اجرای تعهدات مندرج در قرارداد را بر عهده خواهند داشت.

۳- شخص یا اشخاصی که به شرح بالا قرارداد پیمانکاری با شرکت ملی نفت ایران امضاء می‌کنند متعهد خواهند بود که ظرف مدت ۶۰ روز از تاریخ امضای قرارداد یک شرکت فرعی با تابعیت ایرانی تشکیل دهند و مطابق مقررات قانون ایران آن را به ثبت برسانند و کلیه حقوق و تعهداتی را که به موجب قرارداد پیمانکاری دارند به آن شرکت ایرانی منتقل سازند. شرکت ایرانی مزبور به عنوان "پیمانکار کل" شرکت ملی نفت ایران اجرای عملیات اکتشاف و توسعه را به صورت غیر انتفاعی و به موجب قرارداد برعهده خواهد داشت لیکن این امر ذمه انتقال‌دهنده یا انتقال‌دهندگان را در برابر شرکت ملی نفت ایران از بابت مسئولیتها و تعهدات مندرج در قرارداد بری نخواهد کرد. عنوان "طرف قرارداد" که در این قانون به کار برده شده است شامل "پیمانکار کل" نیز خواهد بود.

۴- شرکت فرعی از لحاظ این ماده عبارت است از شرکتی که مالکیت کلیه سهام آن با شخص و یا اشخاصی باشد که پیشنهاد آنها مورد قبول شرکت ملی نفت ایران بوده و قرارداد پیمانکاری امضاء نموده‌اند.

ماده ۹- مساحت ناحیه عملیات

۱- در هر قرارداد ناحیه یا نواحی که عملیات اکتشاف و توسعه در آن به موقع اجراء گذارده خواهد شد تعیین و حدود آن مشخص خواهد گردید.

۲- مساحت ناحیه یا نواحی که به موجب قرارداد واحدی به عملیات اکتشاف و توسعه تخصیص داده می‌شود در هر صورت مجموعاً بیش از هشت هزار کیلومتر مربع در خشکی و بیش از چهار هزار کیلومتر مربع در مناطق دریایی نخواهد بود.

ماده ۱۰ - مدت

۱ - مدت قراردادهای پیمانکاری که به موجب مقررات ماده ۸ این قانون منعقد شود به دو مرحله متوالی اکتشاف و توسعه تقسیم خواهد شد. طول مدت مرحله اکتشاف حداکثر از تاریخ اجرای قرارداد تا پنج سال خواهد بود.

۲ - در صورتی که تا پایان مرحله اکتشاف میدان قابل تولید تجاری در ناحیه قرارداد کشف شده باشد مراحل توسعه به دنبال مرحله اکتشاف آغاز خواهد شد.

ماده ۱۱ - مسئولیتهای طرف قرارداد در مرحله اکتشاف

۱ - طرف قرارداد مسئولیت تأمین کلیه وجوه لازم برای انجام عملیات اکتشافی را بر عهده خواهد داشت.

۲ - طرف قرارداد فقط وقتی مستحق بازیافت وجوه مزبور خواهد بود که عملیات منجر به کشف میدان تجاری بشود.

۳ - در صورتی که کشف میدان تجاری مطابق ضوابطی که در قرارداد مربوط تصریح می‌شود به تحقق بیوندد عملیات توسعه میدان مزبور آغاز خواهد شد. تأمین وجوه لازم جهت عملیات توسعه نیز در صورت درخواست شرکت ملی نفت ایران بر عهده طرف قرارداد خواهد بود.

۴ - بازپرداخت وجوه مذکور در بندهای ۲ و ۳ بالا مطابق مقرراتی خواهد بود که بر اساس مقررات ماده ۱۲ این قانون در هر قرارداد پیش‌بینی گردد.

ماده ۱۲ - قرارداد فروش نفت

۱ - بعد از آن که تجاری بودن میدان کشف شده، مطابق ضوابطی که در قرارداد مربوط پیمانکاری تصریح می‌شود به تحقق پیوست قرارداد فروش بین شرکت ملی نفت ایران و طرف قرارداد منعقد خواهد شد. طرف قرارداد حق خواهد داشت که در برابر ریسک هزینه‌های اکتشافی که متحمل گردیده و نیز در برابر تعهد تأمین هزینه‌های عملیات توسعه که برعهده گرفته است (در صورتی که تأمین این هزینه‌ها بر عهده طرف قرارداد باشد) مقداری از نفت میدان مکشوفه را از تاریخ آغاز تولید تجاری تحت شرایط مقرر در قرارداد فروش و در طی مدتی که از پانزده سال تجاوز نخواهد کرد خریداری نماید. نفتی که به موجب مقررات این ماده به طرف قرارداد فروخته می‌شود در هر حال از پنجاه